

Ткач О. В.

здобувач кафедри правосуддя юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ЗАХИСТУ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ

Стратегічною метою діяльності адвоката-захисника, його основною функцією у кримінальному провадженні є захист прав і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого (підсудного), засудженого, виправданого та надання їм необхідної юридичної допомоги. Для досягнення зазначеної мети адвокат має виробити у кожному конкретному провадженні тактику захисту.

Тактика захисту це правильність і своєчасність вибору способів (тактичних прийомів) засобів захисту та кваліфіковане їх застосування, які в конкретних умовах провадження по справі найбільш ефективно сприяють досягненню мети, поставленої перед захисником кримінально-процесуальним законодавством.

Як свідчить практика, тактика захисту адвоката поділяється на два види: 1) так звана, активна тактика, що виражається в активних діях адвоката, спрямованих на доказування невинуватості підозрюваного (обвинуваченого)

через застосування засобів отримання доказів, передбачених ч. 3 ст. 93 КПК України, підготовці та формуванні пропозицій, що спростують обвинувальну концепцію слідчого та 2) пасивна тактика, яка полягає в менш активних діях захисника, зокрема в використанні слабких місць досудового слідства для реалізації лінії захисту. Кожна із зазначених видів тактики займає своє місце в практичній діяльності та відповідає кінцевим завданням і цілям участі адвоката у провадженні.

У кримінальних провадженнях про незаконне втручання в приватне життя особи, в першу чергу, адвокат має враховувати результати огляду місця вчинення злочину. Завданням адвоката є не тільки ознайомлення та аналіз протоколів огляду, але й визначення, чи проводився огляд всебічно, повно і об'єктивно, чи приділив слідчий достатньо уваги всім об'єктам, які знаходяться на місці проведення огляду, чи могли на місці події бути ще якісь сліди, на які слідчий не звернув увагу тощо. Так само слід вивчити протоколи інших слідчих (розшукових) дій (обшуків, допитів, слідчих експериментів), які проводилися у кримінальному провадженні.

За результатами вивчення протоколів слідчих (розшукових) дій адвокат має висунути власні адвокатські версії (версії сторони захисту) щодо причетності підозрюваного у порушенні недоторканності приватного життя. Якщо ж версія сторони захисту не узгоджується з версією слідчого (сторони обвинувачення), то необхідним є скласти список доказів, якими обґрунтовується версія захисту, а якими — версія обвинувачення. Особливу увагу в ході розслідування порушень недоторканності приватного життя адвокат має приділити вивченню особистісних характеристик підозрюваного (психологічних та фізичних), оскільки часто саме особистісні характеристики підозрюваного не узгоджуються із зазначеними в протоколах, з показаннями свідків, та дозвільною базою конкретного провадження.

Так, наприклад, громадянин Т. був затриманий за підозрою у збиранні та використанні у власних цілях, з метою наживи, конфіденційної інформації про громадянина Н. Адвокат підозрюваного з'ясував, що злочин був вчине-

ний шляхом використання високотехнічних комп'ютерних засобів. Однак слідчий проігнорував той факт, що підозрюваний не має належних знань та вмінь для вчинення цього злочину.

Захист підозрюваного в цьому випадку адвокат побудував, посилаючись на те, що версія слідчого, покладена в основу обвинувального висновку, не узгоджується зі здоровим глуздом і доказами, які містяться в матеріалах кримінального провадження. Тактика захисту полягала у спростуванні обвинувачення шляхом демонстрації суду його неузгодженості із наявними у матеріалах кримінального провадження доказами. Для спростування та зняття

звинувачень з підозрюваного адвокат використав такі тактичні прийоми, як реконструкція обставин злочину, непрямий допит та прийом різкої зміни стану емоційної напруженості свідків, демонстрація суду допущених слідчим в ході розслідування прогалин.

Під час проголошення захисної промови адвокат обґрунтовує свою позицію щодо події злочину, керуючись дослідженими у судовому засіданні доказами, та вказує на порушення чинного законодавства слідчим, у разі наявності таких. Якщо докази у провадженні були отримані неналежним шляхом, то адвокат вказує на цей факт та обґрунтовує причину недопустимості доказів. Потім, під час допиту свідків адвокат ставить їм такі запитання, що, на його думку, дають неправдиві показання, шляхом використання запитань, що містять в собі основне та другорядне запитання, але відповідь на другорядне питання буде підтвердженням правдивої відповіді на основне. Як відомо, у свідків виникають труднощі у гадуванні інформації про обставини, що мають значення для з'ясування обставин кримінального провадження, тому для отримання достовірних даних адвокат під час допиту, в неочікуваний момент для свідка, просить роз'яснити спірні факти та надати свою думку про причину їх неузгодження з матеріалами кримінального провадження.

Варто зазначити, що у кримінальних провадженнях про вчинення злочинів, що порушують недоторканність приватного життя, тактика захисту має включати в себе прийоми, що спрямовані на отримання інформації про причини і умови, що сприяли вчиненню злочинів, а також на з'ясування того, чи могла поведінка потерпілих зумовити такі злочини.

Отже, на будь-якій стадії процесу та в усякій процесуальній і тактичній ситуації до вибору позиції захисту, тактичної комбінації, кожного окремого способу чи прийому захисту адвокат-захисник повинен підходити з позицій охорони прав, свобод і законних інтересів свого підзахисного, а до їх реалізації — наполегливо та високопрофесійно, забезпечуючи тим самим успішність результату своєї роботи у кримінальному провадженні.